

827

Vedellar

(ALDC, VI, 1300. *Vedellar*)

Per al concepte “la vaca, parir” (*DIEC*) els significants més estesos són *vedellar*, *parir* i *criar*.

Vedellar (s. XVII) és un der. de *vedell* (< VĪTĚLLUS), com de *xai* s’ha format *xaiar*, de *corder*, *corderar* i de *infant*, *infantar*; var. *videllar* 86, 88, 92, 95, 97, 107, 117, amb ascens de [e] cap a [i]; també es troben lexemes perifràstics, descriptius: *fer es vedell* 70, 76, *fer es vedells* 74, 75, *fer un vedell* 44, 81, *tenir es vedell* 72 (*vedell*, veg. mapa 818). *Parir* (s. XIII) deriva de PARĪRE ‘infantar, parir’ (*DELL*, *DCVB*) i no de PARĒRE (*DECat*), i a l’inici s’aplicava predominantment als animals; a voltes, amb complement (*parir xirrets* 166) o a partir del substantiu *part* (< PARTU, part. de PARĪRE), *anar de part* 166, 169, 172. *Criar* (s. XIII) prové de CREARE ‘produir, fer créixer; fer néixer’, amb pas de [e] > [i] per hiati, amb la var. probablement etimològica *crear* 121.

Són var. molt locals *donar a llum* 185, calc del cast. *dar a luz*; *anar de faena* 166 (*faena* < llat. vg. FACENDA < llat. cl. FĀCĪĒNDA ‘les coses que s’han de fer’); l’alg. *anjar* 85, pres del logudorès *anzare* × campidanès *ançai* (< *AGNIARE, der. de AGNUS ‘anyell’), dit primer dels xais i estès després a altres animals.

Des d’una perspectiva geogràfica, *vedellar* ocupa el ross., mall., men. i gran part del Principat; *parir* és cat. occ., tallat per la isoglossa de *criar*. *Grosso modo* es veu l’herència mall. i men. del cat. central (*vedellar*) ampliat cap a l’est, i el descens del nord-occ. cap al val. (*parir*), mentre que *criar* fa d’ampli pont de transició entre els dos dialectes. D’altra banda, l’alg. *anjar* mostra el seu deute als parlars sards. Són mots normatius *vedellar*, *parir*, des del *DOrt*, 1917, i *criar*, des del *DG₁*, 1932.

